

۲۰۴۶۳۱۵

السلامة للجميع

بررسی تطبیقی آموزش سنتی با آموزش الکترونیکی

مؤلف:

زهرا دشتکی حصاری

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

سجش

انتشارات

سرشناسه	: دشتکی حصاری، زهرا، ۱۳۴۷-
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی تطبیقی آموزش سنتی با آموزش الکترونیکی / مؤلف زهرا دشتکی حصاری.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات راه دکتري: سنجش و دانش، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهري	: ۱۸۲ ص: ۲۱ × ۲۹ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۴۱-۰۰۰۰۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: آموزش راه در
موضوع	: Distance education
موضوع	: آموزش از راه دور -- ایران -- آموزش به کمک کامپیوتر
موضوع	: Distance education-- Iran -- Computer-assisted instruction
موضوع	: اینترنت و آموزش و پرورش
موضوع	: Internet in education
رده بندی کنگره	: ۵/۱۰۲۸LB
رده بندی دیویی	: ۳۳۴۶۷/۳۷۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۱۳۵۸۲

عنوان: بررسی تطبیقی آموزش سنتی با آموزش الکترونیکی

مؤلف: زهرا دشتکی حصاری

ناشر: انتشارات سنجش و دانش

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

صفحه آرایي: مهدیه مخبري

طراح جلد: مهتاب دوستي

ناظر: نسرين خاني

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

«کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است»

بهاء: ۲۵۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
فصل اول	۸
آموزش از راه دور	۸
تعریف آموزش الکترونیکی	۱۰
تعریف آموزش الکترونیکی از دیدگاه کارشناسان	۱۲
پیشینه آموزش از راه دور	۱۳
ویژگی های نوع دوم : ویژگیهای مربوط به دانشجو	۲۰
ویژگی های نوع سوم : ویژگیهای آموزشی	۲۴
ویژگیهای نوع چهارم : ویژگی های سیستم	۲۷
دامنه آموزش الکترونیکی	۳۱
تفاوت نظام آموزشی سنتی و الکترونیکی (WWW.OLC.IR)	۳۳
ضرورت و اهمیت آموزش الکترونیکی	۳۴
مفهوم یادگیری در آموزش سنتی و الکترونیکی	۳۶
کتابخانه های مجازی و یادگیری	۴۲
مدلهای مختلف فضاهای یادگیری	۴۳
مزیت ها و معایب آموزش الکترونیک	۴۵
فصل دوم	۵۱
بررسی تطبیقی آموزش الکترونیکی در ایران و جهان	۵۱
ارزیابی دانشگاه مجازی	۵۲
سیستم برگزاری امتحانات از طریق اینترنت	۵۲
آموزش الکترونیکی در جهان	۵۳
آموزش الکترونیکی در ایران	۵۶
تحلیل نتایج حاصل از مطالعه تطبیقی	۶۵

۷۰	شاخصها و نشانگرهای ارزیابی توسعه فناوری اطلاعات در آموزش عالی
۷۸	فصل سوم
۷۸	راهبردها و راهکارهای توسعه فناوری اطلاعات در نظام آموزش عالی کشور
۷۹	اجمائی بر مدل توسعه فناوری اطلاعات
۹۸	فصل چهارم
۹۸	نمونه پژوهی
۱۶۴	بخش دوم (تجزیه و تحلیل استنباطی)
۱۷۱	منابع

در آستانه ورود به عصر اطلاعات، پارادایم جدیدی به نام فناوری اطلاعات مطرح شده است که تأثیر اجتناب ناپذیری بر تمامی حوزه های دانش بشری داشته و نهادهای مختلف اجتماعی را دستخوش تغییرات یزرگی نموده است. نهادهای آموزشی در مواجهه با این پارادایم، بر اساس رویکردهای جدید، نظام آموزشی خود را در سطوح مختلف تنظیم می نمایند. آموزش الکترونیکی^۱ نیز پارادایمی جدید و محصول فناوری اطلاعات می باشد و چند سالی است توسط برخی سازمان ها و دانشگاه ها در قالب طرح های آموزش متعدد مطرح و اجرا شده است. به طور کلی، فناوری اطلاعات، فرصت های جدیدی را برای جوامع مختلف ایجاد کرده است. جوامعی که سریع تر این فرصت ها را شناسایی کنند، می توانند با جهشی ساختاری عقب ماندگی خود را جبران نمایند. فراهم نمودن زیرساخت های ضروری و ارائه طرح هایی نظیر نهضت سوادآموزی الکترونیکی، تولید گذر ما به جامعه اطلاعاتی خواهد برد. آموزش الکترونیکی می تواند بسیاری از معضلات جوامع از جمله نیازهای روزافزون مردم به آموزش، عدم دسترسی یکسان به مراکز آموزشی، کمبود امکانات اقتصادی، کمبود آموزگاران مجرب و هزینه های زیادی که صرف آموزش می شود را برطرف نماید. چنین مزایایی از آموزش الکترونیکی باعث گردیده تمامی جوامع از توسعه یافته و در حال توسعه نگاهی ویژه به چنین نظامی از آموزش داشته باشند. از طرفی زندگی اثربخش و نوام با بازی در قرن بیست و یکم مستلزم شناخت ویژگیهای این قرن است. از ویژگیهای اساسی این عصر، شکل گیری جامعه اطلاعات محور است. در این جامعه اطلاعات و مدیریت آن و تبدیل آن به دانش، پایه و اساس اقتصاد جوامع را تشکیل می دهد. چنین ویژگیهایی تأثیر زیادی روی نهادهای اجتماعی و اقتصادی جوامع خواهند گذاشت و نهادهای اجتماعی باید براساس آنها

تجدید بنا شوند. یکی از مهمترین نهادهای اجتماعی که دستخوش تغییرات وسیع خواهد شد، نهاد آموزش و یادگیری در سطح عمومی و عالی است. زیربنای نهاد آموزش و یادگیری در حال حاضر مربوط به جامعه صنعت محور است. دانش آموختگان نظام آموزشی سنتی نمی توانند در جامعه اطلاعات محور کارایی لازم را داشته باشند مگر با آموزشهایی که منجر به توسعه فردی آنها خواهد شد. دانشمندان و نظریه پردازانی چون آلفین تافلر^۱ از این عصر با عنوان عصر جامعه اطلاعاتی نام می برند که جامعه ی دانایی محور و دانش محور می باشد و ی روند رشد جوامع را به این ترتیب بیان می کند.

جامعه اطلاعاتی^۲ اصطلاحی است که توسط تافلر در کتاب موج سوم در سال ۱۹۸۰م^۳ مطرح شد. تافلر برای روند جوامع سه دوران را در مدنظر قرار می دهد. او موج سوم را اطلاعاتی می نامد. موج اول، جامعه کشاورزی است که مهمترین عوامل تولید در آن، زمین و کارگری است که روی زمین کار می کند. موج دوم، جامعه صنعتی است. در این هنگام زمین با تفاوت هایی در کاربری آن، هنوز ارزش خود را در موج دوم شاهد روی آوردن مشاغل، از کشاورزی و نگهداری حیوانات به تولید و نگهداری ماشین ها هستیم. (ناگی^۴، ترجمه بیات، ۱۳۸۶،

موج سوم انتقال قابل توجهی را در جابجایی انرژی عضلانی و قدرت فیزیکی با قدرت اطلاعات و دانش نمایش می دهد. تافلر منبع اصلی موج سوم را، دانش دلبازی قابلیت کنش گری می نامد. این دانش، اطلاعات و داده ها در قالب نوشته و تصویر از فرد به فرد و ایدئولوژی تا ارزشها را در بر می گیرد. موج سوم، عصر دانش را گشوده است. به گفته تافلر، عصر دانش به پتانسیل خود نخواهد رسید مگر آنکه نفوذ سیاسی و اجتماعی به قدرت اقتصادی و فنی تغذیه کننده حالت گذار اضافه شوند.

^۱. Alvin Toffler

^۲. Information society

^۳. Michael Nagy

هر چند حدود ۳۰ دهه از زمانی که تافلر این مفهوم را معرفی کرده می‌گذرد ولی او بود که فرصت‌های بروز آن را فراهم کرد. در سال ۱۹۹۴ او با همکاری استرالیون، جورج گیلدرلر و جورج کی‌ورس شروع به نوشتن کتابی به نام فضای سایبر و رؤیای آمریکایی، منشور بزرگی برای عصر دانش نمود. تافلر این دیدگاه را ادامه داد تا در سال ۱۹۹۶ کتابی با نام «شوک آینده در زمان حال» منتشر نمود. مروری بر مقوله آموزش در عصر ارتباطات و آشنایی با اصول و انتظارات از یک سیستم آموزش الکترونیکی کارآمد، (همان منبع)

تافلر به مانند یک آینده‌گراها خاطرنشان می‌سازد که مرحله تغییر از یک موج به موج دیگر به سادگی ترسیم خود آنها نیست. در مقدمه کتاب فضای سایبر و رؤیای آمریکایی، می‌آموزیم که عصر صنعتی کاملاً پایان نمی‌یابد. در حقیقت اجزای موج دوم کلاسیک (نفت، فولاد و تولید مکانیزه) چگونگی بهره‌برداری از دسترفته‌های عقلانی - تکنیکی موج سوم را فراگرفت، همچون بهره‌وری توانمندانه موج اول کشاورزی از موج دوم کشاورزی مکانیزه. (همان منبع)

مرحله تغییر به موج سوم دو عامل بسیار مهم را در بر گرفت؛ اول اینکه به صورت ساختاری به جامعه اجازه داد گام بزرگی نسبت به قبل بردارد. ابزار اولیه موج سوم کامپیوتر است، ازینرو میزان اتکاء به دودکشیهای صنعتی کاهش می‌یابد لذا میزان اتکاء به مشاغل که از راه ساختار غیر متمرکز شبکه‌های کامپیوتری بوجود آمدند، افزایش یافت. امروزه یازده درصد نیروی کار آمریکا در خانه بوسیله کامپیوتر کار می‌کنند و ما یک بازگشت به خانه را شاهد هستیم مانند نخستین دوره تولید، درست مثل موج اول در حالت گذار به موج دوم.

کامپیوتر و اینترنت ابزارهایی هستند که موج سوم را ممکن می‌سازند. استفاده از این ابزارها است که به شکل حائز اهمیت نقش کارگزاران روابط عمومی را تغییر می‌دهد.

بنابر این جامعه و فرهنگ ایرانی از واقعی شدن آمال و آرزوهای دیرین پدران خود استقبال می‌کنند و همگام با سایر جوامع، فرهنگ‌ها و انسان‌ها که تحت تاثیر ظهور تکنولوژی‌های

ارتباطی و اطلاعاتی جدید که بطرف دیجیتالی^۱ یا الکترونیکی^۲ شدن است پیروی می کنند. هر چند در این مسیر ممکن است کمی لنگان لنگان راه را پیمائیم اما جهت و جاده انسان ایرانی در راه آینده همان بزرگراه ارتباطی الکترونیکی شدن است. در جامعه دیجیتالی، همه سازمانها و خدمات آنها و فعالیتها و رفتارهای اجتماعی و اقتصادی و... شهروندان رنگ و بوی الکترونیکی یا دیجیتالی می گیرد تا متناسب ذائقه و خواست انسان دیجیتالی در آید.

الکترونیکی یا دیجیتالی شدن فرایندی است که انسان از طریق ابزارها، فنون و رسانه های دیجیتالی مانند شبکه اینترنت و رایانه به تولید، تکثیر، اشاعه و انتشار نمادها و معانی می پردازد و از طریق آنها زندگی خود را سامان و معنا می بخشد (دکتر نعمت الله فاضلی دیجیتالی شدن به سبک ایرانی - برگرفته از سایت پژواک)

پیشرفتهای بسیار سریع و وسیع که در زمینه صنعت الکترونیک و تولید انواع سخت افزار ، نرم افزار و تجهیزات شبکه های رایانه ای بعنوان جسم ، روح و سلسله اعصاب آن بوجود آمد ، باعث گردید علاوه بر دسترسی انسان به نیازش انبوه داده ها ، امکان ذخیره سازی ، بازیابی و کنترل اطلاعات نیز بصورت روز افزونی توسعه یابد بگونه ای که در کمتر از چند سال، عملکرد یک رایانه شخصی همانند عملکرد رایانه های بزرگ قبل از خود، از بعد پردازش اطلاعات گردید. (رایانه - مهر ۱۳۸۱)

در عصر رسانه ها، در عصری که نظریه و تئوری دهکده « جهانی شدن مک لوهان » به مدد و یاری رسانه ها در حال شکل گیری است و تاثیر همه جانبه ی این رسانه ها بر تمام ارکان زندگی انسان مشهود و مبرهن است.

در چنین عصری، حرکت کلیه رایانه ها به سمت و سوی ارتباط، اعم از دولتی، خصوصی ، شخصی و ... انقلاب دیگری را رقم زد. بگونه ای که با ایجاد و گسترش شبکه اینترنت (

^۱ digitalisation
^۲ electeronization

بعنوان یک رسانه و ابزار اطلاع رسانی، محور اصلی ارتباطات سازمانها با مخاطبین (و همه گیر شدن آن به تنوری " دهکده جهانی" ^۱ " جامه عمل پوشید. ^۲ ایجاد این بستر و کاهش چشمگیر قیمت رایانه ها به همراه افزایش قابلیتها و توانمندیهای آن باعث گردید دولتها، سازمانها، ساختار، افراد و بفکر استفاده بهینه از آن برآیند در این راستا امور اطلاع رسانی، معرفی محصولات / خدمات، فروش و غیره با استفاده از شبکه جهانی بسرعت رواج یافت و سازمانهای الکترونیکی بعنوان یکی از جدیدترین و کلیدی ترین دستاوردهای عصر دیجیتال پدید آمدند. (یلمتینی، ۱۳۸۳)

این دستاوردها، پایه ای ترین فعالیتهای سازمانهای آموزشی و بنگاههای اقتصادی را هدف قرار داده و می کوشند بهینه سازی، ساز و کارها و فعالیتهای موجود سازمان، آنرا به بالاترین سطح کارایی ممکن رسانند. این کار به سازمان این امکان را می دهد تا بدون توجه به گستردگی و توزیع مکانی، تعداد نیروی انسانی و حجم تراکتهای آن سازمان، برنامه ریزی و طراحی و پیاده سازی محیط های عملیاتی، زمان ببردازد. علاوه بر موارد فوق، امروزه تولید اطلاعات چند رسانه ای بصورت الکترونیک و ارسال آنها بر روی شبکه جهانی اینترنت امری نسبتا آسان و کم هزینه می باشد در حقیقت اینگونه نظر می رسد که هر کاربر اینترنت می تواند بصورت بالقوه و بدون محدودیت های زمانی و مکانی در نقش یک معلم به دیگران خدمات آموزشی گوناگونی را ارائه دهد. (میر شفیعان ۱۳۸۷)

بنابراین با توجه به تحولات اخیر جهانی (جهانی شدن) و هجوم و زلزله کشورها برای پیشی گرفتن و ورود به عصر اطلاعات، خود نشان از اهمیت و جایگاه این عصر در پیشرفت و بالندگی دارد. جهانی شدن به مثابه سیلابی است به سمت تمام جوامع در حال حرکت است

^۱ Gelobalization

^۲ عصر کهکشان مارکونی یا تمدن الکترونیک : در این دوره مجددا حس شنوایی در آن غلبه می یابد، به نظر مک لوهان در این عصر مجددا تنوع اصالت بشر باز می گردد وجه فرهنگ مبتنی بر رسانه های الکترونیک جدید، کسب اعتبار مجدد بیان شفاهی است. و از این جهت نوعی رجعت به وضع جامعه ابتدایی فاقد کتابت به شمار می آید. منتهی با تفاوت آشکار به نظر مک لوهان این امر رجعتی به نظام قبیله ای در یک سطح جهانی محسوب می شود. (دهکده جهانی)

و غافلگیر شدگان را می‌بلعد، ابزار نجات از این سیلاب فقط دانائی و کسب دانش و فرهنگ زندگی در این عصر می‌باشد که بالاترین ارزش افزوده را ایجاد می‌کند و اگر از ابزارها و راهکارهای متناسب با این عصر استفاده نکنیم بی‌شک جزو غرق شدگانی خواهیم بود که اصالت نژادی، دین و فرهنگ و... با خود در سیلاب فرو خواهیم بود. بهره‌گیری از سبکهای جدیدآموزش با استفاده از تکنولوژیهای روز که یکی از ابزارهای عصر اطلاعات می‌باشد با تبادل اطلاعات در بین شهروندان محیطی را مهیا می‌کند تا عموم مردم از فرهنگ و فناوریهای این عصر به نفع احسن استفاده کرده و توان فائق آمدن با چالش بزرگ دنیا(جهانی شدن) را اخذ کنند.

کوهن^۱ معتقد است که مدل پیشرفت علم، تحول از یک پارادایم به پارادایم دیگر است و در هر حوزه فکری می‌توان پارادایم «کشف» (کوهن، ۱۹۷۰) این پارادایم ها دائماً در حال تغییرند و قانونی به نام «قانون بازگشت به صفر» بر آنها حاکم می‌باشد. بر این اساس وقتی پارادایمی تغییر می‌کند، بازگشتی به نقطه صفر صورت گرفته و همه چیز از نو آغاز می‌شود. افراد یا سازمان های موفق در پارادایم قدیم لزوماً در پارادایم جدید نیز به همان میزان موفق نخواهند بود مگر آنکه سریع تر از دیگران خود را با پارادایم جدید در حوزه فعالیت خود همسو سازند. فناوری اطلاعات، به نوبه خود، پارادایم جدیدی است که در حوزه های گوناگون کاربرد داشته و ضمن ایجاد پارادایم های دیگر، سبب تغییر چهره جهان مدرن و امکان آموزش متناسب با نیازهای عصر حاضر را فراهم نموده است (جلالی، ۱۳۸۲)

مقولات بسیار زیادی در تغییر چهره آموزش سنتی به این نوع آموزش اینترنتی دچار تحول می‌شوند که در برگیرنده شیوه های تدریس و سیستم های آموزشی، نحوه دسترسی به منابع، طریقه ارزیابی و مواردی از این قبیل است .

^۱ Thomas Kuhn (۱۹۲۲-۱۹۹۶)

این نوشتار برآنست با بیانی تفسیری از تعاریف، پیشینه و اهداف آموزش الکترونیکی (مجازی)، نحوه گذر از یادگیری سنتی به سمت این نوع خاص از آموزش را شرح داده و با در نظر گرفتن رویکردی مقایسه ای بین دو نوع آموزش سنتی و مجازی، تفاوتها و تمایزات آنها را برشمارد

www.ketab.ir